

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми історії Європи та світу

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А 4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
предметна спеціальність А4.03 Історія та громадянська освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри всесвітньої історії,
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.,

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми історії Європи та світу
Викладач (-і)	доктор історичних наук, професор Жерноклеєв Олег Станіславович
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	oleh.zhernokleiev@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Що четверга, 15.00 – 16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на розкриття актуальних питань розвитку сучасної історичної науки як цілісного процесу, зокрема в галузі всесвітньої історії. У центрі уваги перебувають теоретичні аспекти історичної науки, концептуальні положення, які зумовлювали вивчення конкретно-історичних проблем і окремих етапів історії.</p> <p>Програма дисципліни побудована за проблемно-хронологічним принципом викладу матеріалу, передбачає послідовне вивчення становлення модерної історичної науки. Хронологічні межі охоплюють історію історіографії від середини ХІХ століття до сьогодення. В основу періодизації курсу покладена послідовна зміна історичних епох, а також еволюція світоглядних принципів, методології й методики історичного дослідження. У зв'язку з цим дається стисла характеристика соціально-політичним, ідеологічним, загальнокультурним та організаційним умовам функціонування історичної науки на кожному етапі розвитку як загалом у світі, так і в конкретних країнах.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Структурно курс побудований таким чином, щоб ознайомити студентів з тими школами, течіями та напрямками в історіографії, які за своїм значенням виходили за певні хронологічні або національні межі й відігравали провідну роль у розвитку світової історичної науки загалом. Суттєве місце при цьому відводиться характеристичі особливостей провідних західних національних історіографій.</p> <p>Враховуючи обмежену кількість годин, які за навчальним планом відведено на вивчення курсу, семінарські заняття переважно не дублюють матеріал лекційного курсу, окремі питання виділені для самостійного вивчення.</p> <p>Знайомство із сучасною західною історіографією всесвітньої історії, і зокрема з її ключовими та дискусійними питаннями сприятиме кращій орієнтації студента-історика в тому обсязі історичного знання, який вже нагромаджено у світовій історичній науці. На основі цього можлива більш кваліфікована постановка та вирішення дослідницьких завдань при підготовці студентами-випускниками магістерських робіт. Певну допомогу в освоєнні матеріалу може дати й залучення і творче використання міжпредметних зв'язків. Отримані студентами теоретичні знання і практичні навички конкретизують набуті при вивченні курсів філософії історії, новітньої історії країн Європи і Америки, Азії та Африки, є невід'ємною складовою підготовки вчителів і викладачів історії, принципово важливі для їх майбутньої науково-дослідної та педагогічної діяльності.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Загальні компетентності:

ЗК 4 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування інших щодо досягнення спільної мети, бути критичним і самокритичним.

ЗК 7 Здатність планувати й організувати дослідження за прикладною тематикою (окремих практичних питань), узагальнювати отримані результати, оформлювати і презентувати власні наукові здобутки відповідно до чинних вимог.

Фахові компетентності:

ФК 1 Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 8 Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ПК 1 Знати і розуміти закони наукового, соціального та професійного мислення, здатність практично послуговуватися методами історичного дослідження в національному, європейському та світовому контекстах.

ПК 2 Вміти визначати і застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів на засадах національно-культурної самоідентифікації, пошани до української національної культури, багатоманітності й мультикультурності в суспільстві; використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК 3 Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійній діяльності, брати участь у дискусіях з історичних і педагогічних проблем, науковій комунікації.

ПК 4 Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії.

ПК 6 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ПК 8 Виявляти знання і розуміння наукових основ певної тематичної області з історії і суміжних дисциплін, методології дослідження історичного процесу в національному, європейському та світовому контекстах, вміти моделювати їх у зміст навчання в закладах загальної середньої освіти.

ПК 10 Здатність виявляти просторові рамки історико-культурних і релігієзнавчих процесів та явищ, формувати практичні навички застосування методології і методики регіональних досліджень у викладацькій та дослідницькій роботі.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	денна 12 / заочна 4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 / 6
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	014 Середня освіта (Історія)	1	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	сем. заняття	сам. роб.
Тема 1: Вступ до курсу.	2		1
Тема 2: Становлення історизму та модерної історичної науки.	2		1
Тема 3: Проблематика історичної науки доби позитивізму та початку «антипозитивістського повороту» (друга пол. XIX – початок XX ст.)		2	6
Тема 4: Актуальні проблеми історичних досліджень в епоху кризи історизму (перша пол. XX ст.)	2		1
Тема 5: Історична наука в США у першій половині XX ст.		2	6
Тема 6: Французька історична наука міжвоєнного періоду		4	12
Тема 7: Актуальні проблеми всесвітньої історії в працях французьких дослідників другої половини XX ст.	2		1
Тема 8: «Нова соціальна історія» Великобританії	2		1
Тема 9: Історична думка Італії в другій половині XX – на початку XXI ст.	2		1
Тема 10: Історична наука в США другої половини XX – початку XXI ст.		2	6
Тема 11: “Нове історичне мислення” і “нова історична наука” у Франції в другій половині XX ст.		2	6
Тема 12: Історичне знання у Великобританії в другій половині XX – на початку XXI ст.		2	6
Тема 13: Історична наука ФРН (50–90-і рр. XX – початок XXI ст.)		2	6
Тема 14: Основні тенденції розвитку світової історіографії кін. XX – поч. XXI ст.		2	6
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>100-бальна</p> <p>Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів здобувачів вищої освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп’ютерного тестування тощо.</p> <p>Контроль самостійної роботи (КСР) здійснюється у відповідні тижні шляхом тестувань.</p> <p>Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті</p>
---	---

Імені Василя Стефаника (наказ ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 18 вересня 2024 р. № 757).

Шкала оцінювання

Університетська	шкала ECTS	Національна
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	задовільно
50 – 59	E	
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Вимоги до письмових робіт

Письмова контрольна робота: Два відкритих завдання, що охоплюють питання лекцій та семінарів і передбачають ширшу, докладну відповідь, одне питання щодо вміння стисло пояснити термін, одне – на знання історичної хронології курсу

Семінарські заняття

Знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;
- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;
- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність результатів поточного контролю знань – позитивних оцінок за семінарські заняття та контрольну роботу, опрацювання питань для самостійної роботи (КСР), індивідуального завдання, хоча б мінімальна позитивна підсумкова оцінка за працю впродовж семестру (50 б.)
Підсумковий контроль	Екзамен, тестова форма, 50 завдань (по 1б.)

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність:

Усіх форм навчальної співпраці стосуються вимоги [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) та [Кодексу честі ПНУ](#), яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету.

Відвідування занять

Самостійне опрацювання питань пропущеного заняття, співбесіда з них у години, відведені на щотижневі консультації

Неформальна освіта:

Можливе зарахування відповідно до [ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)

Рекомендовані платформи: [Prometheus](#) [Coursera](#) [EdEra](#) та ін.

8. Рекомендована література

Історіографічні джерела

1. Арон, Р. Мир і війна між націями. К., 2000.
2. Бродель, Ф. Ідентичність Франції. Кн. 1–3. К., 2013–2017.
3. Бродель, Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст.: У 3 т. К., 1997–1999.
4. Гобсбаум, Е. Вік екстремізму. Коротка історія XX віку. 1914–1991. К., 2001.
5. Дюбі, Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство 980–1420 років. К., 2003.
6. Коллінгвуд, Р. Дж. Ідея історії. К., 1996.
7. Ле Гофф, Ж. Середньовічна уява Ессеї. Львів, 2007.
8. Тойнбі, А. Дослідження історії: У 2-х т. К., 1995.
9. Тернер, Ф.Дж. Значення фронтиру для американської історії. *Україна модерна*. 2011. Ч. 18. С. 11-46 <http://uamoderna.com/images/archiv/18/3 UM 18 archive Turner.pdf>

Підручники, посібники

10. Балух В.О. Візантиністика. Чернівці, 2006.
11. Драч О.О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії. Навчальний посібник. Черкаси, 2015. 164 с.
12. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б., Ададуров В. Французька історіографія XX століття: Навч. посібник для студ. гуманіт. ф- тів вищ. навч. Закладів. Львів : Класика, 2001. 158 с.
13. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007.
14. Зашкільняк Л.О. Вступ до методології історії. Львів, 1996. 96 с.
15. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.

16. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження. Науково-методичний посібник. Київ, 2018.
17. Копилов С. А., Верстюк В. В. Історіографія всесвітньої історії: навчально-методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичних факультетів. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019.
18. Копилов С. А., Верстюк В. В. Світова історіографія новітньої доби: навчально-методичний посібник для студентів історичного факульту. Кам'янець-Подільський, 2012.
19. Орлова Т.В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: навчальний посібник. К.: Знання, 2012. 446 с. (Вища освіта XXI століття). URL: https://pidruchniki.com/1821100148597/istoriya/vstup_vsesvitnya_istoriya_istoriya_tsivilizatsiy

Загальні праці

20. Вжосек, В. Історія – Культура – Метафора. Постановня неklasичної історіографії. Про історичне мислення. К., 2012. chtyvo.org.ua
21. Дейвіс, Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Тарашука. К., 2008. 1464 с.
22. Доманська, Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. К., 2012. 264 с.
23. Доманська, Е. Рятувальна історія. *Ейдос*. 2016-2017. № 9. С.129-144.
24. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX – XX століть. К., 2018. 480 с.
25. Нові підходи до історіописання / За ред. Пітера Берка. К., 2013. 368 с.
26. Поморський Я. Велика зміна: історія перед викликами... Послання ХХ загального з'їзду польських істориків до істориків Центрально-Східної Європи. *Український історичний журнал*. 2020. № 1. С. 19-30.
27. Рюс, Ж. Поступ сучасних ідей. Панорама новітньої науки / Пер. з фр. К., 1998. 670 с.
28. Тіндалл Дж., Шай Е. Д. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів, 2010. 904 с.
29. Чорновол І. Компаративні фронтири: світовий та вітчизняний вимір / Ігор Чорновол К: «Критика», 2015. 376 с. (див. також його автореферат докторської дисертації на цю ж тему: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/news/news/?newsid=650>).
30. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007. 375 с.

Довідкові видання

31. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
32. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч.Вінквіста та В.Тейлора; Пер. з англ. В.Шовкун. К., 2003.
33. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посіб. / В.М.Литвин, В.І.Гусев, А.Г.Слюсаренко та ін. К., 2002.

Викладач: проф. Жерноклеєв О.С., завідувач кафедри всесвітньої історії